

Κωνσταντίνος Χαριλ. Καραγκούνης,

Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθηνών,
στο γνωστό αντικείμενο «Βυζαντινή Εκκλησιαστική Μουσική»

**«Τζαί πάλε η Κυρία μας, παλ' έσπλαχνίστηκέν μας,
άννοιξεν ταῖς ἀγκάλαις της, πούπάνω σσέπασέν μας.»**

«Της Σκέπης Σου, Παρθένε, ανιμνούμεν τας Χάριτας...»

[Ο Πανηγυρικός Λόγος για τον συνεορτασμό στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών,
κατά την Τετάρτη 25 Οκτωβρίου 2017, της Εθνικής Επετείου της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940
και της Εκκλησιαστικής Εορτής της Αγίας Σκέπης της Υπεραγίας Θεοτόκου]

• Προσφωνήσεις

- ~ Σεβασμιώτατε, Άγιε Ιλίου και Πρόεδρε της Διοικούσης Επιτροπής της Α.Ε.Α.Α.
- ~ Σεβασμιώτατοι και Θεοφιλέστατοι, προσκεκλημένοι Άγιοι Αρχιερείς, που λαμπρύνετε με την παρουσία σας την σημερινή ημέρα,
- ~ Πανοσιολογιώτατοι και Αιδεσιμολογιώτατοι Πατέρες,
- ~ Ελλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγητές, μέλη της Διοικούσης Επιτροπής της Α.Ε.Α.Α. και λοιποί συνάδελφοι Καθηγητές,
- ~ Αξιότιμη κα Γραμματεύ και λοιποί αγαπητοί, κυρίες και κύριοι, εκ του Διοικητικού Προσωπικού της Σχολής μας,
- ~ Αγαπητοί φοιτητές,
- ~ Κυρίες και κύριοι,

• Προλογικά

σε ένα πολύ όμορφο θρησκευτικό τραγούδι της Κύπρου, αφιερωμένο στην Παναγία του Κύκκου, περιγράφεται, πως η Κυρία Θεοτόκος σηκώνεται από το «θρονίν» Της και με συνοδεία αγίων Αγγέλων «επισκέπτεται» τον Υιόν Της, τον «γιούλλη» Της, όπως λέει χαριτωμένα το άσμα. Εκείνος, ο Θεάνθρωπος, Την υποδέχεται με τιμές. Της δίνει τον «θρόνο» Του, να καθίσει και ρωτά να μάθει τα νέα του κόσμου: **«Μάννα μου τζαι μητέρα μου, είντα καλά 'χ' ο κόσμος;»** Δυστυχώς, όμως, τα νέα δεν είναι ευχάριστα:

Άμαν θελήσει η Δέσποινα να βκει που το θρονίν της,
οι Αρχαγγέλοι παίρνουν την εις τον μονογενή της:
— Αννοίξετ' εφτά ουρανοί να μπ' η τζιρά του κόσμου.
Αννοίουν εφτά ουρανοί, μπαίνν' η τζιρά του κόσμου.
Σαν την θωρεί ο γιούλλης της, επροσηκώθηκέν της,
στον θρόνον του που κάθετον, εκεί εκάθισέν την
τζαι σαν καλήν μητέρα του, στέκει τζι αρώτησέν την:
— Μάνα μου τζαι μητέρα μου, είντα καλά 'χ' ο κόσμος;
— Α γιε μου τζαι μονογενή, πολλά κακά 'χ' ο κόσμος:
Κυριακήν που το πρωίν σαρίζουν τζαι ραντίζουν,
πκιάννουν τα ποφουρκάλια τζι ομπρός μας τα θουννίζουν.
— Φέρτε μου τ' Αϊ-σίδερν, τρεις σκουταριές να δώσω,
τον κόσμον τον ψεματινόν να τον ανασηκώσω.
Τζαι πάλε η κυρία μας, πάλ' εσπλαχνίστηκέν μας,
άννοιξεν τες αγκάλες της, πουπάνω δσέπασέν μας:
— Α, γιε μου τζαι μονογενή, πολλά καλά 'χ' ο κόσμος:
Κυριακήν που το πρωί λαμπάδες αγοράζουν,
στην εκκλησιάν αφταίννουν τες τζαι κλαίσιον τζαι φωνάζουν,
ψάλλουν το Κύρ' ελέησον τζαι σεν τζαι μεν δοξάζουν.

«Α, Γιε μου τζαι μονογενή, πολλά κακά ἔχ' ο κόσμος...», και το χειρότερο από τα κακά τού κόσμου, για το οποίο παραπονείται η Παναγιά, είναι η εργασία κατά την Κυριακή ημέρα και η περιφρόνηση του Εκκλησιασμού. Ο Κύριος οργίζεται κι ετοιμάζεται να τιμωρήσει «τον κόσμον τον ψεμαπινόν», όπως παλιά, όταν έστειλε τους Εβραίους σε Βαβυλώνια αιχμαλωσία, όσο να ξεπληρώσουν τα Σάββατα και τους σαββατισμούς, που επί αιώνες καταπατούσαν...
[Ας ακούσουμε το όμορφο αυτό κυπριακό άσμα.](#)

«Τζαι πάλε ἡ Κυρία μας, παλ' ἔσπλαχνίστηκέν μας, ἄνοιξεν ταῖς ἀγκάλας της, πούπάνω σέπασέν μας.» Το συγκλονιστικό αυτό δίστιχο, Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Αρχιερείς, περιγράφει με τον πλέον λακωνικό -αλλά συνάμα σαφέστατο- τρόπο, το περιεχόμενο της αναμενόμενης θρησκευτικής εορτής της Αγίας Σκέπης της Υπεραγίας Δεσποίνης ημών Θεοτόκου και της εθνικής επετείου της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940. Ομολογείται εδώ, ότι η Θεοτόκος είναι η Κυρία του κόσμου, η Κυρία μας, ότι είναι σπλαχνική και επεικής προς τον λαό του Θεού, γι' αυτό απλώνει την πλατιά αγκαλιά Της και κλείνει μέσα τα παιδιά Της, απλώνει το πέπλο της αγάπης Της πάνω από όσους ομολογούν εν Πνεύματι Αγίῳ τον Υἱόν Της και τους σκεπάζει από κάθε πνευματικό και υλικό κακό. Τότε, ο Κύριος, ο Υἱός και Θεός Της, πραγματοποιεί κάθε ευλογημένη επιθυμία Της και γίνεται ἰλεως προς την Εκκλησία Του, παρατείνοντας την υπομονή Του προς τις «ἀγνοίες» και τα «αμπλακήματα» του λαού Του. Στο τραγούδι της Παναγίας του Κύκκου, σπεύδει ευθύς η Θεομήτωρ να σκεπάσει τα κακά του κόσμου και να υπενθυμίσει τα λίγα, τα ασήμαντα καλά του, το άναμμα μιας λαμπάδας, ένα δάκρυ μετανοίας, ένα απλό και ταπεινό «Κύριε, ελέησον».

Κομμάτι 1ο, από Χορού:
«Κύριε ελέησον» της Λιτής (40άδα + 2x3), ήχος πλ. α΄

Ας μου επιτραπεί, όμως, παρακαλώ, να επιστρέψω για λίγο ακόμη στο όμορφο δεκαπεντασύλλαβο του κυπριακού τραγουδιού της Παναγίας τού Κύκκου.

«Τζαι πάλε ἡ Κυρία μας, παλ' ἔσπλαχνίστηκέν μας, ἄνοιξεν ταῖς ἀγκάλας της, πούπάνω σέπασέν μας.» Είπα, ήδη, ότι το δίστιχο αυτό ομολογεί πολλά για την Κυρία Θεοτόκο. Υπάρχει, όμως, εδώ και μια ακόμη αδιάψευστη ομολογία, εκείνο το «πάλε» = πάλι. Διατυπώνεται δυο φορές, με επίταση, «...πάλε ἡ Κυρία μας, παλ' ἔσπλαχνίστηκέν μας...» για να δηλώσει την πίστη του λαϊκού ασματογράφου και όλων των πιστών, που ψάλλουν άσματα προς την Υπεραγία Θεοτόκο, ότι δεν είναι πρώτη φορά, ούτε είναι μια και δυο οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες η Παναγία επενέβη και έσωσε «την νεολαίαν» Της (= τον νέο λαό Της), όπως ψάλλουμε στο εσπέριο δοξαστικό της Μεταστάσεως Της τον Δεκαπενταύγουστο. Με έναυσμα αυτό το «πάλι» του τραγουδιού και αυτήν την πίστη τού τραγουδοποιού, ας θυμηθούμε μερικές -ελάχιστες- περιπτώσεις, που με ιστορικός αποδεδειγμένο τρόπο η Πλατυτέρα των Ουρανών σκέπασε και διεφύλαξε το λαό Της, αφού πρώτα μνημονεύσουμε τα γεγονότα που στάθηκαν η αφορμή της εορτής της Αγίας Σκέπης.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

«Ὡς ὑπέρλαμπρος ἀνασσα, τῷ Ὄσιῳ Ἀνδρέα τεθέασαι,
ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν ἐπιφανεῖσα, ἀοράτως Θεοτόκε.»

(β' Ἰδιόμελον τῆς Λιτῆς τῆς Ἑορτῆς)

Ἡ ἐμφάνιση τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου στο Ναὸ τῶν Βλαχερνῶν

Στο **Συναξάρι** της εορτῆς διαβάζουμε:

**Κομμάτι 2ο - π. Δημήτριος Σουσοῦνης, Α' Εξάμηνο:
Ανάγνωση του Συναξαρίου της Εορτῆς της Ἁγίας Σκέπης**

«Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν ἀνάμνησιν ποιούμεθα τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Αειπαρθένου Μαρίας, ἥτοι τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς Μαφορίου, τοῦ ἐν τῇ σορῷ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Βλαχερνῶν, ὅτε ὁ Ὄσιος Ἀνδρέας, ὁ διὰ Χριστὸν σαλός, κατείδεν ἐφηπλωμένην αὐτὴν ἀνωθεν καὶ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς περισκέπουσιν.»

Ἀς δούμε τα πράγματα με τη σειρά.

Ὁ **Ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν** στην **Κωνσταντινούπολη** φαίνεται ὅτι ἀνηγέρθη τὸ ἔτος 453 μ.Χ. ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς αυτοκράτορες Μαρκιανὸ καὶ Πουλχερία (450 – 457 μ.Χ.). Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, στο δεξιὸ κλίτος, ὁ ἐπόμενος αυτοκράτορας, ὁ Λέων Α' (457 – 474 μ.Χ.) ἰδρύσκει τὸ παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Σορού, στο ὁποῖο φυλασσόταν τὸ κιβώτιο, ποὺ περιείχε τὴν Ἁγία Σκέπη τῆς Θεοτόκου. Μάλιστα, ὁ **Δοσίθεος Ἱεροσολύμων ὁ Β'**, στο ἔργο τοῦ **Δωδεκάβιβλος**, σελίδα 1152, σημειώνει, ὅτι στὸν Ναὸ τῶν Βλαχερνῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἁγία Σκέπη, φυλάσσονταν τὰ Σπάργανα τοῦ Ἰησοῦ, τὸ Λέντιον, ὁ Ἀκάνθινος Στέφανος, τὸ Πορφυροῦν Ἰμάτιον, ὁ Σπόγγος τοῦ Ζωοδότου, ἡ Σινδὼν τῆς Ἀποκαθηλώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ τὸ Ὠμοφόριον (= Μαφόριον) τῆς Θεοτόκου¹.

Για τοῦ λόγου το αληθές: Σήμερα, στο Μητροπολιτικὸ Μουσεῖο τῆς γερμανικῆς πόλεως **Limburg an der Lahn** ὑπάρχει ἀποθησαυρισμένη ἡ περίφημη **Σταυροθήκη τοῦ Limburg**, ἓνα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης, τὸ ὁποῖο μεταφέρθηκε ἐδῶ ἀπὸ τοὺς σταυροφόρους τῆς Δ' Σταυροφορίας, ὅταν τὸ 1204 λεηλάτησαν τὴν Κωνσταντινούπολη. Στὴν πραγματικότητα, πρόκειται γιὰ Λειψανοθήκη σὲ σχῆμα ὀρθογώνιο, ἀποτελούμενη ἀπὸ δύο τμήματα, τὰ ὁποῖα συνταιριάζονται μαζί. Τὸ πρῶτο τμήμα εἶναι μίᾳ κασετίνα με τεμάχιο Τιμίου Ξύλου σὲ σχῆμα Σταυροῦ καὶ τὸ δεύτερο εἶναι ἓνα κάλυμμα ποὺ ολισθαίνει καὶ ἐφαρμόζει πάνω στὴν κασετίνα. Καὶ τὰ δύο τμήματα εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ ξύλο πλατανιάς ἐνδεδυμένο με χρυσό, σμάλτο καὶ πολύτιμους λίθους. Ἡ ἐσωτερικὴ κασετίνα εἶναι πλούσια διακοσμημένη με **χρυσοσμάλπινες πλάκες**, ποὺ τοποθετοῦνται κατὰ μήκος τοῦ Σταυροῦ καὶ

¹ Ἡ πληροφορία παρὰ, Ματθαίου Λαγγή, Ἐπισκόπου Οἰνόης, Ὁ Μέγας Συναξαριστὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τόμος Ζ', σελ. 27, ὑποσημείωση 1.

καλύπτουν θήκες με τεμάχια αγίων Λειψάνων. Εδώ, λοιπόν, σώζονται λείψανα του Πάθους τού Ιησού Χριστού (από το Λέντιον, τον Ακάνθινον Στέφανον, το Πορφυρούν Ιμάτιον, τον Σπόγγον, την Σινδόνην τής Αποκαθηλώσεως, αλλά και από τα Τίμα Σπάργανά Του), λείψανα των ιερών Αμφίων τής Θεοτόκου (από το Μαφόριόν Της και από την Ζώνη Της), ακόμη και τρίχες της Κεφαλής τού Τιμίου Ιωάννου του Προδρόμου. Όλοι θα προσέξατε, ήδη, την εντυπωσιακή είναι η ομοιότητα του περιεχομένου της Λειψανοθήκης με την περιγραφή τού Δοσιθέου στην Δωδεκάβιβλό του, που προανέφερα!

Απ' όλα τα προηγούμενα, μας ενδιαφέρει σήμερα **το Ιερόν Μαφόριον** (ή Μανοφόριον, λατ. *mafortium*, εβρ. *ma'aforet*) της Θεοτόκου, το οποίο δεν είναι άλλο από το πέπλο των γυναικών της εποχής, ένα είδος χιτώνα που κάλυπτε την κεφαλή και έφτανε μέχρι τους αστραγάλους. Είναι αυτό το πορφυρό, συνήθως, ένδυμα, **που βλέπουμε στις εικόνες της Παναγίας**, να σκεπάζει την κεφαλή και το σώμα Της, πάνω από τον εσωτερικό χιτώνα. Το Μαφόριον, πάλι κατά τον Δοσίθεο, είναι άλλο, διαφορετικό από την Εσθήτα (το επίσημο φόρεμα τής Θεοτόκου), την Κατάθεση της Οποίας η Εκκλησία μας εορτάζει στις 2 Ιουλίου² και, βεβαίως, διαφορετικό από την Τιμία Ζώνη Της, την Οποία ο βασιλεύς Αρκάδιος ανεκόμισε από την Επισκοπή Ζήλας στον σεβάσμιον Οίκον της Θεοτόκου εν Χαλκοπρατίοις τής Βασιλεύουσας³.

Το ιερόν Μαφόριον της Θεοτόκου επιμάτο ανέκαθεν στις Βλαχέρνες με ιδιαίτερα εορτή. Όμως, ένα θαυμαστό γεγονός, που συνδέεται τόσο με τον εν λόγω Ναό, όσο και με το ίδιο το ιερόν Μαφόριον, ανέδειξαν την εορτή σε περίλαμπρη Σύναξη. Κατά την διάρκεια αγρυπνίας στο ναό των Βλαχερνών το ξημέρωμα της Κυριακής τής α' Οκτωβρίου, κάπου στα τέλη τού Θ' ή στις αρχές τού Ι' αιώνας, **ο άγιος Ανδρέας ο διά Χριστόν Σαλός**⁴, αλλά και ο μαθητής του Επιφάνειος, είδαν οφθαλμοφανώς **την Υπεραγία Θεοτόκο** να στέκεται στον αέρα, στο κέντρο του Ναού, να λάμπει όπως ο ήλιος και να προσεύχεται.

Το Συναξάρι τής ημέρας μάς πληροφορεί ότι, έκθαμβος ο άγιος, εστράφη, τότε, στον μαθητή του και τον ερώτησε: **«Επιφάνειε, βλέπεις, αδελφέ, την Βασίλισσα και Κυρία των απάντων, να εύχεται για όλον τον κόσμος;»** Και εκείνος, που αξιώθηκε να βλέπει την ίδια όραση με τον δάσκαλό του, αποκρίθηκε: **«Ναι, πάτερ, βλέπω και εγώ, δι' ευχών σου, την Κυρία Θεοτόκο και θαυμάζω»**, για να ισχύσει και εδώ το τού Δευτερονομίου, **«ἐπὶ στόματος δύο μαρ-**

² Μέγας Συναξαριστής, ό.π., σελ. 18 - 28.

³ Ό.π., τόμος Η', σελ. 537 - 541.

⁴ Ο άγιος Ανδρέας, ο διά Χριστόν Σαλός, καταγόταν από την Σκυθία και έζησε κατά τους χρόνους τού αυτοκράτορος Λέοντος ΣΤ' του Σοφού (886 - 912 μ.Χ.). Ο βίος του συντάχθηκε από τον Νικηφόρο, Πρεσβύτερο της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως, στα μέσα του Ι' αιώνας (956 - 959 μ.Χ.), επί Κωνσταντίνου Ζ' Πορφυρογέννητου, πολύ κοντά στους χρόνους του αγίου. Παρατίθενται εδώ το Απολυτίκιον και το Κοντάκιον αυτού: **Απολυτίκιον: Ήχος δ'. Ταχύ προκατάλαβε. «Μωρίαν εκούσιον διά Χριστόν τόν Θεόν, επόθησας Όσιε, τόν σοφιστήν αληθώς, μωράνας και ήγνυσας, μέσον πολλών θορύβων, τόν άγωνα Ανδρέα· όθεν σε ό Δεσπότης, Παραδείσου προς πλάτος, έσκήνωσε πρεσβεύειν υπέρ τών τιμώντων σε.»** - **Κοντάκιον: Ήχος πλ. δ'. Τῆ ὑπερμάχῳ. «Τόν εκουσίως κακουχούμενον, πενόμενον, έμπαροινούμενον εκάστοτε, τυπτόμενον, λιθαζόμενον και θεατρον εποφθέντα κόσμῳ μέλψωμεν Ανδρέαν όσιώτατον, ὡσπερ σαλόν διά Χριστόν πολιτευσάμενον, πόθῳ κράζοντες· Χαίροις, Πάτερ θεόληπτε.»** (Πηγγή, από την οποία ανακτήθηκαν την 19^η Οκτωβρίου 2017: <http://www.saint.gr/1763/saint.aspx>) Τον εκτενή βίο του αγίου Ανδρέου, του διά Χριστόν Σαλού βλ. Μέγας Συναξαριστής, ό.π., τόμος Ε' (στην 28^η Μαΐου), σελ. 626 - 654.

τύρων... στήσεται πᾶν ρῆμα»⁵, και για να μαρτυρείται εις τον αιώνα το βέβαιον τού θαύματος της Κυρίας των Ουρανών, της Παναγίας Βλαχερνίτισσας.

Η Θεοτόκος, εκεί, προ των οφθαλμών τού Σαλού, προσευχήθηκε επί πολλή ώρα και έπειτα εισηλθε στο Άγιον Βήμα τού Ναού, έλαβε το ιερόν Αυτής Μαφόριον και εξήλθε μπροστά στις Βασιλικές Θύρες του ιερού Βήματος, το έθεσε επάνω στην κεφαλή Της με σεμνότητα και, συνάμα, το άπλωσε επάνω από τον περιστώτα λαό⁶.

Ο Σαλός Ανδρέας είδε τότε την Θεοτόκο, όπως μερικούς αιώνες νωρίτερα ο ηγαπημένος Μαθητής, ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, κατά την Αποκάλυψη, είδε στον Ουρανό την Θεοτόκο ως «Σημείον Μέγα»⁷: «Και σημείον μέγα ώφθη εν τῷ οὐρανῷ, γυνή περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, και ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, και ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα.» Όμως, αμέσως πριν την εμφάνιση της Θεοτόκου στον Ουρανό κατά την Αποκάλυψη, είχε προηγηθεί μία σειρά συγκλονιστικών γεγονότων: «Και ἠνοίγη ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ Οὐρανῷ, και ὡφθη ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης Κυρίου ἐν τῷ Ναῷ αὐτοῦ, και ἐγένοντο ἀστραπαὶ και φωναὶ και βρονταὶ και σεισμός και χάλαζα μεγάλη.»⁸ Επ' αυτού, ερωτούν οι άγιοι Πατέρες⁹: Γιατί η Υπεραγία Θεοτόκος στην Αποκάλυψη φανερώθηκε μετά τις αστραπές και τις βροντές και όχι νωρίτερα, όταν όλα ήταν ήσυχα και ήρεμα; Και ερμηνεύουν οι ίδιοι: Για να φανεί, ότι η Θεοτόκος φανερώνεται στον άνθρωπο, όταν τον περιστοιχίζουν τα δεινά. Τότε σπεύδει και η Θεοτόκος ως «Μέγα Σημείον», ως Γοργοπήκοος βοήθεια των χριστιανών, για να σκεπάσει και διαφυλάξει με την άορατη προστασία Της το λαό Της, διότι «...ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, και ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ Σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ και ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.»¹⁰

⁵ Δευτ., ΙΘ', 15β. Ομοίως, βλ. και στο Ματθ. ΙΗ', 15 - 16. «Ἐὰν δὲ ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε ἔλεγγον αὐτὸν μεταξύ σου και αὐτοῦ μόνου· ἐὰν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· 16 ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σου ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ρῆμα.»

⁶ Βλ. σχετικῶς, Μέγας Συναξαριστής, ὁ.π., τόμος Γ' (στην εορτὴ της Αγίας Σκέπης, 1^η Οκτωβρίου), σελ. 28 - 30 και τόμος Ε' (εορτὴ αγίου Ανδρέου, διὰ Χριστόν Σαλού, τὴν 28^η Μαΐου), σελ. 626 - 654.

⁷ Αποκ., ΙΒ', 1.

⁸ Αποκ., ΙΑ', 19.

⁹ Μέγας Συναξαριστής, ὁ.π., σελ. 18 - 28.

¹⁰ Αποκ., ΙΒ', 3 - 9 και 12 - 17: «3 και ὡφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, και ἰδοὺ δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ και κέρατα δέκα, και ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, 4 ...και ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. 5 και ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· και ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν και πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. 6 και ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέψωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα... 7 Και ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ και οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος· και ὁ δράκων ἐπολέμησε και οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 και οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὐρέθη αὐτῷ ἐπὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. 9 και ἐβλήθη ὁ δράκων, ὁ ὄφις ὁ μέγας ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος και ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, και οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν... 12 ...οὐαὶ τὴν γῆν και τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. 13 Και ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. 14 και ἐδόθησαν τῇ γυναικί δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν και καιροὺς και ἡμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. 15 και ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς

Ο πόλεμος στον Ουρανό της Αποκαλύψεως ανέδειξε νικητάς τους αγίους Αγγέλους. Ο φοβερός «μέγας πυρρός δράκων, ο ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα..., ὁ ὄφιν ὁ μέγας ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ...» Εξαιτίας της οργῆς του για την πτώση του, εξαιτίας του φθόνου και του μίσους του για τον Δημιουργό του, που εξωτερικεύονται ως φθόνος και μίσος για κάθε δημιούργημα του Αγίου Τριαδικού Θεού -κυρίως, λυσσαλέο μίσος για τον άνθρωπο-, ξεσηκώνει αδυσώπητο πόλεμο κατά του Σπέρματος της Θεοτόκου και «κατὰ τῶν λοιπῶν τοῦ Σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.» Ως ὄργανά του διαπεπιστευμένα, τον ακολουθούν βασιλεῖς της γῆς και «ἄρχοντες λαῶν...», οι οποίοι και πάλαι ποτέ «συνήχθησαν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ»¹¹ και ἕως της συντελείας των αἰώνων, ως την ημέρα της Τελικῆς Κρίσεώς τους, θα συνεχίσουν να συνάγονται κατὰ του λαοῦ τοῦ Κυρίου, που τηρεῖ τις ἐντολές Του και φέρει την μαρτυρία του σαρκωθέντος, σαρκὶ παθόντος, σαρκὶ ταφέντος, σαρκὶ αναστάντος και σαρκὶ αναληφθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅργανά του διαπεπιστευμένα εἶναι και οι ισχυροὶ τοῦ πλούτου και της πάσης φύσεως διαφθοράς, ὅσοι κρατοῦν στα μυρὰ χέρια τους τις τύχες των λαῶν, ὅσοι σπεύδουν ασμένως να υπηρετήσουν «δουλικὰ φρονήματι» την ἀδηφάγο και ἀκόρεστο πλεονεξία τοῦ Μαμμωνά.

Κάθε στιγμή, λοιπόν, του ἐπὶ γῆς βίου μας, που -είτε ως πρόσωπα είτε ως ἐκκλησιαστικές κοινότητες- καλούμεθα να ἀντιμετωπίσουμε τις σφοδρότατες και ἀνήλεες ἐπιθέσεις τοῦ Δράκοντος, σπεύδει η Κυρία Θεοτόκος, να σκεπάσει την Ἐκκλησία με το «ιερόν Μαφόριον» της οντολογικῆς μεσιτείας Τῆς προς τον Υἱό Τῆς. Και Εκείνος, ὁ Ὅποιος χρεωστά στην Ἀχραντο Μητέρα Του το Σῶμα και το Αἷμα Του, τα Ὅποια ἀπὸ Αὐτὴν ἔλαβε, δὲν ἀρνείται ποτέ την ικανοποίηση των αἰτήσεών Τῆς. Ἀς θυμηθούμε, τί ἐγένε στον Γάμο τῆς Κανά... Δὲν εἶχε ἔρθει ἡ ὥρα τοῦ Ἰησοῦ να θαυματουργήσει. Το λέει ὁ Γιος στη Μητέρα Του. «Τί θες; Δὲν ἦρθε ἡ ὥρα Μου ἀκόμη.» Ἐντούτοις, σπεύδει ὁ Κύριος να παρακάμψει τα θεϊκά Του σχέδια και πρόωρα να θαυματουργήσει, μόνο για το χατίρι της Αγίας αὐτῆς Μάνας. Τάχα, δὲν Τῆς ἀξιζε; Ὁ πανάμωμος βίος Τῆς ἐπὶ γῆς δὲν το ἀξιζε; Ἀλλά, και για την ἀπόλυτη υπακοή στον Κύριο και Υἱό Τῆς δὲν το ἀξιζε; Βεβαία, ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν θα παραβλέψει το αἴτημά Τῆς, παρότι δὲν ἔχει προφορική διαβεβαίωση, σπεύδει και λέγει στους υπηρέτες του Γάμου: «Να κάνετε ὅ,τι σας πει.» Αὐτὴ εἶναι και ἡ μοναδική προϋπόθεση για να ἀπλώσει ἡ Θεοτόκος και σε μας το ιερόν Μαφόριον τῆς Αγίας Τῆς Σκέπης: Να κάνουμε στον ἐπὶ γῆς βίο μας, ὅ,τι μὰς ἔχει πει ὁ Υἱός Τῆς. Τότε, ἡ μεν προστασία και μεσιτεία Τῆς εἶναι δεδομένη, δεδομένη δὲ εἶναι και ἡ «υπακοή» του Υἱοῦ Τῆς στις πρεσβεῖες Τῆς.

Κομμάτι 3ο, Ἄγγελος Πολύζος, Α' Εξάμηνο:
Κοντάκιον της Αγίας Σκέπης, «Ὡσπερ νεφέλη ἀγλαῶς ἐπισκιάζουσα...», ἦχος πλ. δ'

ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. 16 καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιε τὸν ποταμόν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 17 καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ Σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.»

¹¹ Το α' τροπάριον του Α' Αντιφώνου του Ὁρθρου τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

«Τῆς Σκέπης Σου, Παρθένε, ἀνυμνοῦμεν τὰς Χάριτας...»

(α' Ἀπολυτίκιον τῆς Ἑορτῆς)

Ἡ ἀκατάπαυστος καὶ διαχρονικὴ προστασία τῶν Χριστιανῶν

Δεν εἶναι διόλου δύσκολο, να θυμηθοῦμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ μας ἱστορία ἀναρίθμητες περιπτώσεις, κατὰ τις ὁποῖες, με ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένο τρόπο, ἡ Πλατυτέρα τῶν Ουρανῶν σκέπασε καὶ διεφύλαξε τὸ λαὸ Τῆς. Ἐπιτρέψτε μου, παρακαλῶ, να αφιερώσω τὸ ὑπόλοιπο τῆς ομιλίας μου σε μερικές ἀπὸ αὐτές.

α'. **Σωτηρία τῆς Βασιλεύουσας ἀπὸ τοὺς Ἀβάρους καὶ τοὺς Πέρσες:** Ὡς γνωστὸν, κατὰ τὸ ἔτος 626 μ.Χ., οἱ Ἄβαροι καὶ οἱ Σασσανίδες Πέρσες τοῦ Χοσρόη, βοηθούμενοι καὶ ἀπὸ μεγάλο ἀριθμὸ συμμάχων τοὺς Σλάβων, **πολιορκῆσαν τὴν Κωνσταντινούπολη** ἀπὸ ξηρὰς καὶ θαλάσσης, ἐκμεταλλεῦόμενοι τὸ γεγονός ὅτι ὁ αυτοκράτορας Ἡράκλειος (610 - 641 μ.Χ.) ἔλλειπε σε ἐκστρατεία. Τότε, ὁ υἱὸς τοῦ αυτοκράτορος καὶ Πατριάρχης, ὁ Σέργιος (610 - 638 μ.Χ.), συγκέντρωσε τὸ λαὸ στο Ναὸ τῶν Βλαχερνῶν καὶ, ἀφοῦ ὅλοι ἰκέτευσαν τὴν Θεοτόκο γιὰ τὴν σωτηρία τῆς Πόλης, λιτάνευσαν τὴν ἁγία εἰκόνα Τῆς, τὴν **Βλαχερνίτισσα**, στὶς ἐπάλλξεις τῶν τειχῶν. Οἱ ἱστορικοὶ ἀφηγοῦνται, ὅτι ὁ χαγᾶνος τῶν Ἀβάρων, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν μαχῶν, ἐβλεπε με δέος μία «γυναίκα σεμνοφορούσαν καὶ περιτρέχουσαν τὸ τεῖχος, μόνην οὐσαν» καὶ ἐξ αὐτοῦ, ἔντρομος, ἔλυσε τὴν πολιορκία. Ἡ Πόλη σώθηκε καὶ ἡ νίκη ἀποδόθηκε στὴν Παναγία, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας σύσσωμος ὁ λαὸς ἀγρύπνησε στο Ναὸ τῶν Βλαχερνῶν, ψάλλοντας τὸν περίφημο Ἀκάθιστο Ὑμνο ¹².

Κομμάτι 4ο, π. Δημήτριος Σουσοῦνης (εκφώνως), Α' Εξάμηνο:

« Χαῖρε, τῶν ἀπίστων ἀμφίβολον ἄκουσμα, χαῖρε, τῶν πιστῶν ἀναμφίβολον καύχημα, Χαῖρε, Νύμφη Ἀνύμφευτε. »

β'. Ἄλλες περιπτώσεις σωτηρίας τῆς Πόλης ἀπὸ τοὺς Ἄραβες: Σύμφωνα με μαρτυρίες τοῦ βυζαντινοῦ χρονογράφου Θεοφάνους τοῦ Ομολογητοῦ (Κωνσταντινούπολη, 760 - 817 ἢ 818 μ.Χ.), ἡ Κωνσταντινούπολη σώθηκε δύο ἀκόμη φορές ἀπὸ πολιορκίες τῶν Ἀράβων. Μία κατὰ τὸ ἔτος 677, ἐπὶ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου Δ' τοῦ καλούμενου Πωγωνάτου (γέν. 652, βασιλεία 668 - † 14 Σεπτεμβρίου 685 μ.Χ.) **καὶ μία κατὰ τὸ ἔτος 718**, ἐπὶ Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου (γέν. 685, βασιλεία 717 - † 18 Ἰουνίου 741 μ.Χ.). Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις, κοινὴ ἦταν ἡ πεποίθησις στο λαὸ καὶ στοὺς ἱστορικοὺς τῆς ἐποχῆς, ὅτι ἡ Πόλη σώθηκε, πάλι, ἀπὸ τὴν Θεοτόκο. Στὴν τελευταία, μάλιστα, πολιορκία (τὸ 718), οἱ χριστιανοὶ λιτάνευσαν τὸν Τίμιο Σταυρὸ καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας Βλαχέρνας, κυκλώνοντας τὰ τεῖχη καὶ δεόμενοι γιὰ τὴν σωτηρία τοὺς. Τότε ξέσπασε καταιγίδα πάνω ἀπὸ τὸν στόλο τῶν Ἀράβων στὴν Προποντίδα, ἡ ὁποία βύθισε ἀνὰ τὸν ἄντρον 2.500 πλοία με 6.000 πολεμιστές.

¹² Πηγή: <http://www.ec-patr.org/afieroma/churches/show.php?lang=gr&id=02> (ἀνάκτηση στὶς 20 Ὀκτωβρίου 2017).

γ'. **Σωτηρία της Πόλης από τους Ρώσους:** Μια ακόμη φορά σκέπεται και φυλάσσεται η Κωνσταντινούπολη από την Κυρία Θεοτόκο, το έτος 860 μ.Χ., επί αυτοκράτορος Μιχαήλ Γ', του κληθέντος Μέθυσου (γέν. 839, βασιλεία 842 - † 23 Σεπτεμβρίου 867 μ.Χ.). Αυτή τη φορά ο κίνδυνος ήλθε από τον Βορρά. Στις 18 Ιουνίου του 860 μ.Χ., δώδεκα χιλιάδες Ρώσοι με 200 μονόξυλα διέπλευσαν τον Βόσπορο και επιτέθηκαν στην Πόλη, προκαλώντας φόβο και τρόμο στον άμαχο πληθυσμό, ο οποίος για πρώτη φορά τους έβλεπε. Ο αυτοκράτορας Μιχαήλ, μαζί με τον καίσαρα Βάρδα, έλλειπαν από την Πρωτεύουσα. Τότε, **ο Πατριάρχης, ο Μέγας Φώπιος** (Κωνσταντινούπολη, 810 / 820 - † 6 Φεβρουαρίου 893), όπως άλλοτε ο Πατριάρχης Σέργιος, πρωτοστάτησε στην άμυνα της πρωτεύουσας, βοηθώντας τον αυτοκράτορα, ο οποίος εν τω μεταξύ επέστρεψε στην Πόλη. Του Φωτίου σώζονται δύο επιστολές «Εις την έφοδον των Ρως», στις οποίες περιγράφει ζωηρά τον παγερό φόβο, που ένιωσαν οι Βυζαντινοί, όταν αντίκρισαν τους άγριους και φοβερούς Ρώσους, σε αυτές δε εκφράζει την ελπίδα, ότι «η Μήτηρ του Λόγου» θα σώσει και πάλι την Πόλη Της. Απ' ότι φαίνεται, όμως, ο Πατριάρχης δεν έμεινε μόνο στα «ευχολόγια». Υπάρχουν **εικονογραφικές μαρτυρίες** (δεν γνωρίζω, δυστυχώς, αν υπάρχουν και γραπτές), σύμφωνα με τις οποίες ο Φώπιος και ο Μιχαήλ παρέλαβαν το Ιερόν Μαφόριον της Θεοτόκου από τις Βλαχέρνες, το λιτάνευσαν έως την θάλασσα και αγίασαν με Αυτό τα ύδατα του Βοσπόρου, ως να ετέλουν Αγιασμόν διά του Τιμίου Σταυρού. Τότε, λοιπόν, **σηκώθηκε φοβερή θαλασσοταραχή**, η οποία διέλυσε και εβύθισε τα μονόξυλα του εχθρού και τους πολεμιστές, λύνοντας, έτσι, θαυματουργικώς την πολιορκία.

Έπειτα από τόσες ευεργεσίες, **πώς να μην ψάλλουμε προς την Θεοτόκο, «Της Σκέπης Σου, Παρθένε, ανυμνούμεν τας Χάριτας...»;**

Κομμάτι 5ο, Αντώνιος Μελιδονιώτης, Γ' Εξάμηνο:
«Της Σκέπης Σου, Παρθένε, ανυμνούμεν τας Χάριτας...», Απολυτίκιον, ήχος α'.

δ'. **Η Θεοτόκος κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821:** Με την θαυματουργή προστασία και σκέπη της Θεοτόκου είναι συνδεδεμένη και η επιτυχία της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Χρειάζονται αποδείξεις; Ιδού:

Ας να θυμηθούμε τι λέει ο Γέρος του Μωριά¹³: «Ήταν μιά εκκλησία εις τον δρόμον, η Παναγία στο Χρυσοβίτσι, και το καθισιό μου ήτο όπου έκλαιγα την Ελλάδα... Σίμωσα, έδεσα το άλογό μου σ' ένα δένδρο, **μπήκα μέσα και γονάπισα**. Παναγία μου, είπα από τα βάθη της καρδιάς μου και τα μάτια μου δάκρυσαν. Παναγία μου, βοήθησε και τούτη τη φορά τους Έλληνες να ψυχωθούν...» (Αυτό το, «και τούτη τη φορά», μαρτυρεί την πεποίθηση του Κολοκοτρώνη, ότι πάντοτε η Θεοτόκος έσπευδε στο παρελθόν να συμπαρασταθεί τους αγώνες του λαού της.) Συνεχίζει την αφήγηση του ο Κολοκοτρώνης: «Έκανα το Σταυρό μου, ασπάσθηκα την εικόνα της, βγήκα από το εκκλησάκι, πήδηξα στο... άλογό μου και έφυγα. Σε λίγο μπροστά μου ξεπετάγονταν οχτώ αρματωμένοι, ο εξάδελφός μου ο Αντώνης Κολοκοτρώνης και επτά ανήψια του. – Κανείς δεν είναι στην Πιάνα, μου είπε ο Αντώνης. Ούτε στην Αλωνίσταινα. Είναι φευγά-

¹³ Πηγή: <https://www.pentapostagma.gr/2013/03/kolokotronis-to-thauma-ths-panagias-sto-xrysovitsi.html> (ανάκτηση, 23 Οκτωβρίου 2017).

τοι. -Ας μη είναι κανείς αποκρίθηκα. Ο τόπος σε λίγο θα γιομίσω παλικάρια... Ο Θεός υπέγραψε την λευτεριά της Ελλάδος και δεν θα πάρει πίσω την υπογραφή του.»

Ο ποιητής Γεώργιος Δροσίνης, σε ποίημά του, περιγράφει τη σκηνή κατά την οποία ο ατρόμητος πυρπολικός **Κωνσταντίνος Κανάρης**, εισέρχεται στο Ναό τού Αγίου Νικολάου στη Χίο, για να ευχαριστήσει την Παναγιά, που τον βοήθησε, να πυρπολήσει την τουρκική ναυαρχίδα μέσα στο λιμάνι του νησιού:

« Μεσάνυχτα ὁ πυρπολιτῆς ἐγύρισε / καὶ πήδησε ἀπὸ γρήγορο καΐκι,
» πιστὸς νὰ φέρῃ μέ τὰ πόδια ὀλόγυμνα / στὴν ἐκκλησιὰ τὸ τάμα γιὰ τὴ νίκη.
» Τὸ χέρι ποὺ ἄτρεμο ἔσπειρε τὸ θάνατο / μὲ τὸ δαυλό -τὸ φοβερὸ τὸ χέρι-,
» τώρα ταπεινωμένο καὶ τρεμάμενο / στὴν Παναγιά ἀνάβει ἓν' ἀγιοκέρι. »¹⁴

ε'. Η θαυματουργική εύρεση της εικόνας της Παναγίας στην Τήνο: Αλλά, η πλέον συγκλονιστική βοήθεια στον επαναστατικό αγώνα των Ελλήνων έρχεται από την Παναγία της Τήνου. Τρεις συνεχόμενες καλοκαιρινές Κυριακές του Ιουλίου (9, 16 και 23 Ἰουλίου) του 1822, στο μέσο του Αγώνος, η Θεοτόκος παρουσιάζεται στην Οσία Πελαγία και της ζητά να σπεύσει να βρει **την Εικόνα της**. Η εύρεσή της, στις 30 Ιανουαρίου του 1823, γεμίζει με αγωνιστικό ενθουσιασμό το Γένος, που αναγνωρίζει σε αυτή την έκπαλαι ελευθερώτρια του Βυζαντίου, την «Υπέρμαχο Στρατηγό». Στη Μεγαλόχαρη της Τήνου προσέτρεξαν με πίστη και προσεκύνησαν ο **Κολοκοτρώνης**, ο Καραϊσκάκης, ο ευσεβής Μακρυγιάννης, ο Κανάρης, ο Μιαούλης, ο Νικηταράς, οι Ζαΐμηδες, οι Κουντουριώτηδες και αναρίθμητοι άλλοι, επώνυμοι και ανώνυμοι αγωνιστές¹⁵.

Κομμάτι 6ο, Νικόλαος Καλοβελώνης, Ε' Εξάμηνο:
«Τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἅπαν τὸ σύστημα...», Προσόμοιον, ἤχος α'.

ς'. Η θαυματουργός παρέμβαση της Παναγίας της Τήνου τον Δεκαπενταύγουστο του 1940: Με το νησί και την Παναγία της Τήνου είναι, όμως, άρρηκτα συνδεδεμένο και το νεώτερο ελληνικό έπος, το έπος τού 1940, το έπος της Αλβανίας, το έπος της κατατροπώσεως του ανόσιου και ασεβέστατου φασιστοναζιστικού εισβολέα, το οποίο, προεορτίως σήμερα, κληθήκαμε να εορτάσουμε και να τιμήσουμε.

Είναι Δεκαπενταύγουστος του 1940· Πάσχα του καλοκαιριού. Η Εκκλησία και ο ελληνικός λαός πανηγυρίζει την λαμπρότερη εορτή ελπίδος και χαράς μετά την Ανάσταση του Θεανθρώπου. Η Κυρία Θεοτόκος, τρεις ημέρες μετά την πανοσία Κοίμησή της, κατά την «Μετάστασή της εις Ουρανοῦς, εισέρχεται με το αναστημένο σώμα Της στην Βασιλεία τού Αγίου Τριαδικού Θεού, και γίνεται ο πρώτος θνητός κάτοικος Αυτής της Βασιλείας, πολύ πριν την τελική Κρίση τού κόσμου, και παρίσταται εκεί πρέσβειρα και μεσίτρια «προς τον φιλόανθρωπον Θεόν» τον Υιόν Της. Ποιά μεγαλύτερη χαρά, ποιά βεβαιότερη ελπίδα για το λαό τού Θεού, ο οποίος προσβλέπει στην Θεοτόκο και αναμένει από Αυτήν την επί γης σωτηρία του

¹⁴ Πηγή: http://yorgosthalassis.blogspot.com/2015/03/1821_25.html (ανάκτηση, 23 Οκτωβρίου 2017).

¹⁵ Προέλευση πληροφορίας: http://www.orthodoxia-ellhnismos.gr/2013/03/1821_1639.html (ανάκτηση στις 23 Οκτωβρίου 2017).

από κάθε «περίσταση, θλίψη, ανάγκη, συμφορά τού βίου και πειρασμό»¹⁶;

Είναι Δεκαπενταύγουστος του 1940 και στην Τήνο. Όλα λαμπρά και πανηγυρικά. Ο κόσμος άφθονος, ξεχειλίζει τα προαύλια του Ναού, γιατί ο Ναός της Μεγαλόχαρης στέκεται μικρός να τους χωρέσει όλους. Η ώρα είναι 8:25 το πρωί. Καθώς το φως τής ημέρας απλώνεται, ακολουθώντας **«το Φως το Αληθινόν, το φωτίζον και αγιάζον πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμον...»** Οι καλλίφωνοι ψαλτάδες θα έψαλλαν τότε τη Μεγάλη Δοξολογία, σίγουρα σε αργό και πανηγυρικό μέλος, λόγω της μεγάλης Εορτής. Ο ιερός Κλήρος, στο Σολέα τού περικαλούς Ναού, θα περιεκύκλωνε την ίδια ώρα τον προεξάρχοντα Αρχιερέα, ο οποίος, με τους Διακόνους του, θα ετελούσε μυστικώς και μυσταγωγικώς την Απόλυση του Όρθρου. Όλα θα ήσαν έτοιμα, προκειμένου να ξεκινήσει το μέγα Μυστήριο της Θείας Λειτουργίας προς τιμήν τής Θεοτόκου. Αλλά... Ενώ ο Ορθόδοξος κόσμος ετοιμάζεται να τιμήσει **«την Τιμιωτέραν των Χερουβίμ και ενδοξοτέραν ασυγκρίτως των Σεραφίμ, την όντως Θεοτόκον...»**, ο δυτικός κόσμος ετοιμάζεται να υβρίσει και να προσβάλει με άσχιστο τρόπο την Μνήμη της: Ο αντιπλοίαρχος Aicardi, κυβερνήτης τού ιταλικού υποβρυχίου Delfino (το οποίο τελούσε εν καταδύσει έξω από το λιμάνι τής Τήνου), έχοντας σαφέστατες διαταγές από τον Διοικητή των Δωδεκανήσων De Vecchi, ανώτατο στέλεχος του ιταλικού φασιστικού κόμματος, πυροδοτεί με τις εντολές του τρεις ύπουλες βολές торπιλών κατά ισαρρίθμων ελληνικών πλοίων. Η πρώτη από αυτές πλήττει σοβαρότατα **το μήκος 98 μέτρων «εύδρομον ελληνικόν καταδρομικόν “Ελλη”**», υπό τας διαταγές τού κυβερνήτου Πλοίαρχου Χατζοπούλου, με αποτέλεσμα αυτό να βυθιστεί ταχύτατα και τραγικό απολογισμό 10 νεκρούς και 29 τραυματίες.

Η έκρηξη ήταν εκκωφαντική. Οι προσκυνητές, που βρίσκονταν στο προαύλιου του Ναού, κοίταζαν αποσβολωμένοι το «Έλλη» να βγάζει καπνούς. Τα χειρότερα, όμως, συνέβαιναν πάνω στα δύο άλλα επιβατηγά πλοία, τον «Έσπερο» και την «Έλση», τα οποία την ημέρα εκείνη ήσαν «αρόδου» (κατά πως λένε στη ναυτική γλώσσα), ήσαν, δηλαδή, έξω από το λιμάνι, γεμάτα με προσκυνητές. Και τα δύο ήταν κοντά στο «Έλλη» και έγιναν και εκείνα στόχοι των Ιταλών. **«Ξαφνικά ουρλιαχτά και εκκλήσεις στην Παναγιά έσκισαν τον αέρα. Από τα δυο ατμόπλοια τα γεμάτα προσκυνητές ο κόσμος άρχισε να φωνάζει, να κλαίει και να παρακαλάει... Έβλεπαν τον θάνατο να πλησιάζει... Το ιταλικό υποβρύχιο είχε εξαπολύσει δύο άλλες торπίλες με στόχο τα καράβια... Ο κόσμος από το κατάστρωμα τις διέκρινε καθαρά να πλησιάζουν. Πανικός. Οι ματιές τους μέσα στην αλλοφροσύνη πότε κοίταζαν τις торπίλες και πότε την «Έλλη», απέναντι τους, που είχε πάρει κλίση και καιγόταν...»**¹⁷ Ήταν μέγιστη η κραυγή των προσκυνητών προς την Θεοτόκο, κραυγή δικαία, κραυγή έκκλησης του ελέους και της θείας Σκέπης Της. **«Άκουσον, θύγατερ και ίδε και κλίνον το ούς Σου...»**

Κομμάτι 7ο, Άγγελος Σίμος, Γ' Εξάμηνο:
«Άκουσον, θύγατερ και ίδε και κλίνον το ούς Σου...»,
Στίχος εκ του Θεομητορικού Πολυελέου Γεωργίου του Κρητός, ήχος βαρύς.

¹⁶ Από το β' τροπάριο της Η' Ωδής του Μεγάλου Παρακλητικού Κανόνος προς την Θεοτόκο.

¹⁷ Απόσπασμα από το διαδίκτυο. Δυστυχώς, δεν έχω πρόχειρο αυτήν την στιγμή τον σύνδεσμο της πληροφορίας. Επιφυλάσσομαι να το αναζητήσω εκ νέου.

Μέσα στη δύνη της ύβρεως και του φθόνου των Ιταλών κατά του προσώπου της Κυρίας Θεοτόκου έρχεται η απάντησή Της. Η Παναγία της Τήνου έσωσε χιλιάδες προσκυνητών εκείνη την ημέρα. Η μία τορπίλη πέρασε δίπλα από την πλώρη του «Έσπερου» και η άλλη κάτω από τα ύφαλα της «Έλσης». Οι αλάνθαστες διόπτρες του ιταλικού υποβρυχίου δεν μπόρεσαν να νικήσουν τη δύναμη της μεσιτείας της Θεοτόκου. Οι ατσάλινες, ακατανίκητες τορπίλες του άκαμπτου εχθρού δεν κατόρθωσαν να διαπεράσουν το αραχνούφαντο Μαφόριο της Αγίας Της Σκέπης. Διέγραφαν την πορεία τους και καρφώθηκαν εκκωφαντικά στον λιμενοβραχίονα. Το νερό και οι πέτρες σηκώθηκαν σε ύψος 40 μέτρων. Το τσιμέντο στη γεμάτη κόσμο προκυμαία σείστηκε, σα να γινόταν σεισμός. Οι άνθρωποι έτρεξαν, κάνοντας το Σταυρό τους και ευγνωμονώντας την Παναγία για το απροσδόκητο και αδιαμφισβήτητο θαύμα Της.

Κομμάτι 8ο, Άγγελος Μιχαλόπουλος, Ε΄ Εξάμηνο:
«Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος! ὡς νεφέλην φωτός...»,
α΄ Εσπέριον Στιχηρόν Προσόμοιον της Αγίας Σκέπης, ήχος α΄,

Ζ΄. Η θαυματουργία της Θεοτόκου κατά το Έπος τού 1940: Ο πόλεμος το 1940, ως γνωστόν, μεταφέρθηκε στα βουνά της Αλβανίας. Η υπέρτερη ποσοτικώς και ποιοτικώς στρατιωτική δύναμη της Ιταλίας έμελλε να λάβει ένα σπουδαίο μάθημα: ότι, **«παρά τῷ Θεῷ πάντα δυνατά εσπιν»**¹⁸. Η υπέρτερη ποσοτικώς και ποιοτικώς στρατιωτική δύναμη της Ιταλίας έμελλε να σταθεί αφορμή, για να βεβαιωθεί άλλη μία φορά, ότι **«τα μωρά του κόσμου εξελέξατο ο Θεός, ίνα τους σοφούς κατασχύνη· και τα ασθενή του κόσμου εξελέξατο ο Θεός, ίνα κατασχύνη τα ισχυρά... όπως μη καυχήσεται πάσα σαρξ ενώπιον του Θεού»**¹⁹.

Επιτρέψτε μου... Δε θα γράψω (δεν θα πω) τίποτε άλλο δικό μου, από εδώ και κάτω. Θα μεταφέρω μερικές μόνον, συγκλονιστικές μαρτυρίες Ελλήνων πολεμιστών του '40, οι οποίοι απλά, ανεπιτήδευτα, περιγράφουν θαύματα της Παναγίας στο Αλβανικό Μέτωπο. Τα δικά μου σχόλια επ' αυτών, πραγματικά, περιττεύουν²⁰:

Ζί'. Γράμμα από τη Μόροβα: **«Ο Τάσος Ρηγοπούλας, στρατευμένος στην Αλβανία το 1940, έστειλε από το μέτωπο το παρακάτω γράμμα στον αδελφό του. "Αδελφέ μου Νίκο, σου γράφω από μια αετοφωλιά, τετρακόσια μέτρα ψηλότερη από την κορυφή της Πάρνηθας. Η φύση τριγύρω είναι πάλλευκη. Σκοπός μου όμως δεν είναι να σου περιγράψω τα θέλητρα μιας χιονισμένης Μόροβας με το άγριο μεγαλείο της. Σκοπός μου είναι να σου μεταδώσω αυτό που έζησα, πού είδα με τα μάτια μου και πού φοβάμαι μήπως, ακούγοντας το από άλλους, δεν το πιστέψεις. Λίγες στιγμές πριν ορμήσουμε για τα οχυρά της Μόροβας, είδαμε σε απόσταση καμιά δεκαριά μέτρων μια ψηλή μαυροφόρα να στέκει ακίνητη. -Τίς ει; Μιλιά... Ο σκοπός θυμωμένος ξαναφώναξε: -Τίς ει; Τότε, σαν να μας πέρασε ό-**

¹⁸ Μαθθ., ΙΘ', 26β.

¹⁹ Α΄ Κορινθ., Α΄, 27, 29.

²⁰ Και οι τρεις μαρτυρίες ελήφθησαν από το βιβλίο «Εμφανίσεις και Θαύματα της Παναγίας», έκδοση Ιεράς Μονής Παρακλήτου Ωρωπού, ηλεκτρονική ανάρτηση στον ιστότοπο (ανακτήθηκε, 15 Οκτωβρίου 2017): http://www.zoiforos.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1661&Itemid.

λους ηλεκτρικό ρεύμα, ψιθυρίσαμε: Η Παναγία! Εκείνη όρμησε εμπρός σαν να είχε φτερά αετού. Εμείς από πίσω της. Συνεχώς την αισθανόμασταν να μας μεταγγίζει αντρειοσύνη. Ολόκληρη εβδομάδα παλέψαμε σκληρά, για να καταλάβουμε τα οχυρά Ιβάν - Μόροβας. Υπογραμμίζω πώς η επίθεση μας πέτυχε τους Ιταλούς στην αλλαγή των μονάδων τους. Τα παλιά τμήματα είχαν τραβηχτεί πίσω και τα καινούργια... κοιμόνταν! Το τί έπαθαν δεν περιγράφεται. Εκείνη ορμούσε πάντα μπροστά. Κι όταν πια νικητές ροβολούσαμε προς την ανυπεράσπιστα Κορυτσά, τότε η Υπέρμαχος έγινε ατμός, νέφος απαλό και χάθηκε.»

Ζ'. Θαύμα στο Μπούμπεση: «Ζωντανό θαύμα τής Παναγίας έζησαν στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο οι στρατιώτες του 51ου Ανεξαρτήτου Τάγματος, με διοικητή τον Ταγματάρχη Πετράκη, στην κορυφογραμμή του Ροντένη, δεξιά της θρυλικής Κλεισούρας. Κάθε βράδυ, από τις 22-1-41 και έπειτα, στις 9:20 ακριβώς, το βαρύ ιταλικό πυροβολικό άρχιζε βολή εναντίον του Τάγματος Πετράκη και του δρόμου, απ' όπου περνούσαν τα μεταγωγικά. Πέρασαν ήμερες και το κακό συνεχιζόταν, δημιουργώντας εκνευρισμό και απώλειες. Τολμηροί ανιχνευτές των εμπροσθοφυλακών και αεροπόροι εξαπολύθηκαν μέχρι βαθιά στις ιταλικές γραμμές, αλλά επέστρεψαν άπρακτοι. Δεν μπορούσαν να εντοπίσουν τα ιταλικά πυροβόλα, ίσως γιατί οι Ιταλοί κάθε βράδυ τα μετακινούσαν. Ήταν όμως απόλυτη ανάγκη να εντοπισθούν οι εχθρικές θέσεις. Ένα βράδυ του Φεβρουαρίου ακούστηκαν πάλι οι ομοβροντίες των ιταλικών κανονιών. – Παναγία μου, φώναξε τότε ο Ταγματάρχης, εντελώς αυθόρμητα, βοήθησε μας! Σώσε μας απ' αυτούς τους δαίμονες. Αμέσως στο βάθος πρόβαλε ένα φωτεινό σύννεφο. Σιγά - σιγά σχημάτισε κάτι σαν φωτοστέφανο και κάτω απ' αυτό μερικά ασημένια συννεφάκια σχημάτισαν τη μορφή της Παναγίας, η οποία άρχισε να γέρνει προς τη γη και στάθηκε σ' ένα φαράγγι, ανάμεσα σε δύο υψώματα του Μπούμπεση. Το όραμα το είδαν όλοι στο τάγμα και ρίγησαν. – Θαύμα! βροντοφώναξε ο Ταγματάρχης. – Θαύμα! Θαύμα! επανέλαβαν οι στρατιώτες και σταυροκοπήθηκαν. Αμέσως έφυγε ένας σύνδεσμος με σημείωμα του Πετράκη για την πυροβολαρχία του Τζήμα. Σε δέκα λεπτά βρόντησαν τα ελληνικά κανόνια και σε είκοσι εσίγησαν τα ιταλικά. Οι οβίδες μας είχαν πετύχει απόλυτα τον στόχο...»

Ζ'. Το αδίσποτο μουλάρι: «Ο Νικόλαος Ντραμουντιανός διηγείται μία θαυμαστή εμπειρία του από τον πόλεμο του '40: «Ο Λόχος μας πήρε διαταγή να καταλάβει ένα προχωρημένο ύψωμα νια προγεφύρωμα. Στήσαμε ταμπούρι μέσα στα βράχια. Μόλις τακτοποιηθήκαμε, άρχισε να πέφτει πυκνό χιόνι. Έπεφτε αδιάκοπα δύο μερόνυχτα κι έφτασε σε πολλά μέρη τα δύο μέτρα. Αποκλειστήκαμε από την επιμελητεία. Καθένας είχε τροφές στο σακίδιο του για μία ήμερα. Από την πείνα και το κρύο δεν λάβαμε πρόνοια «για την αύριον» και τις καταβροχθίσαμε. Από κει και πέρα άρχισε το μαρτύριο. Τη δίψα μας τη σβήναμε με το χιόνι, αλλά η πείνα μας θέριζε. Πέρασαμε έτσι πέντε μερόνυχτα. Σκελετωθήκαμε. Το ηθικό μας το διατηρούσαμε ακμαίο, αλλά η φύση έχει και τα όρια της. Μερικοί υπέκυψαν. Το ίδιο τέλος περιμέναμε όλοι "υπέρ πίστεως και πατρίδος". Τότε μία έμπνευση του λοχαγού μας έκανε το θαύμα! Έβγαλε απ' τον κόρφο του μία χάρπινη εικόνα της Παναγίας, την έστησε στο ψήλωμα και μας κάλεσε γύρω του: - Παλικάρια μου! είπε. Στην κρίσιμη αυτή περίπτωση ένα θαύμα μόνο μπορεί να μας σώσει. Γοναπίστε, παρακαλέ-

στε την Παναγία, τη μητέρα του Θεαυθρώπου, να μας βοηθήσει! Πέσαμε στα γόνατα, υψώσαμε τα χέρια, παρακαλέσαμε θερμά. Δεν προλάβουμε να σηκωθούμε κι ακούσαμε κουνδούνια. Παραξενευτήκαμε και πιάσαμε τα όπλα. Πήραμε θέση "επί σκοπόν". Δεν πέρασε ένα λεπτό και βλέπουμε ένα πελώριο μουλάρι να πλησιάζει κατάφορτο. Ανασκυρτήσαμε! Ζώω χωρίς οδηγό να περνά το βουνό, μ' ένα μέτρο χιόνι -το λιγότερο- ήταν εντελώς αφύσικο. Καταλάβαμε: Το οδηγούσε ή Κυρία Θεοτόκος. Την ευχαριστήσαμε όλοι μαζί, ψάλλοντας σιγανά, μα ολόκαρδα, το «Τη Υπερμάχω» και άλλους ύμνους της...

Κομμάτι 9ο, από Χορού, σιγανά, μα ολόκαρδα:
«Τη Υπερμάχω...», Κοντάκιον (Κουκούλιον του Ακαθίστου Ύμνου), ήχος πλ. δ'.

...Το ζώω είχε πάνω του μία ολόκληρη επιμελητεία από τρόφιμα: κουραμάνες, τυριά, κονσέρβες, κονιάκ και άλλα. Πολλές κι απίστευτες κακουχίες πέρασα στον πόλεμο. Αλλ' αυτή μου μένει αξέχαστη, γιατί δεν είχε διέξοδο. Την έδωσε όμως η Παναγία.»

ζ4'. Μηνύματα από την πρώτη γραμμή (Του Βενιζέλου Λεβεντογιάννη): «Από τα πλέον συγκινητικά γράμματα είναι αυτό του υπαξιωματικού Δ. Μειμάρη, ο οποίος, μέσα από ανορθόγραφες λέξεις, τον Μάρτιο του 1941, διατύπωσε με αγνότητα την επιθυμία του προς την Εκκλησιαστική Επιτροπή της Παναγίας της Τήνου: **“Κύριε επίτροπε Τήνου Ευαγγελιστριάς.** Σας παρακαλώ να δεχθίται αυτό το μικρό δόρον διά την χάριν της Παναγιάς, δίοτι έπιχα να είμαι ις την Ντίνιο ις 15 Αυγούστου 1940 που βούλιαξαν τη Ελλη και ήδα μαι τα μάτια μου την λαχτάραν που πέρασαν τα ναυτάκια μας και όλοι μας όσοι βρεθήκαμε εκη και οι κάπικη, και γι' αυτό νικάμε έναν τόσο ισχυρό εχθρό, μαι τη δύναμη της Μεγαλόχαρης, και όταν ζήσω (εντυπωσιάζει η βεβαιότητά του), με το καλό, θα έλθω μόνος μου και θα φέρω το αφιερομά μου, το οποίον έχω τάξη, αφού θα γυρίσομεν νικηταί και θα εορτάσομε τη χάρι της όλοι μαζή. Σας παρακαλώ αν λάβεται την παρούσα μου, αν θέλετε γράψτε μου ότι λάβατε και το μικρόν δόρον μου, μια 10άρα, το οποίον περισέβη από ένα στρατιότι.» [sic]»²¹

Κομμάτι 10ο, Βασίλειος Τζουμανέκας, Α' Εξάμηνο:
«Μαρία, ο Κύριος μετά Σου...», ο γ' Πους τού οκτώηχου Μαθήματος
«Θεοτόκε Παρθένε...», του Πέτρου Μπερεκέτου, ήχος γ'.

η'. Η Παναγία σταματά τα τανκς των Ναζί στον Ορχομενό. Το δράμα του Γερμανού αξιωματικού, που έσωσε τους κατοίκους από ολοκαύτωμα: Θα κλείσω με την ενθύμηση ενός πολύ γνωστού θαύματος της Θεοτόκου, αυτή τη φορά στα μαύρα χρόνια της γερμανικής κατοχής. (Αλήθεια, τα λέμε εμείς «μαύρα χρόνια», αλλά, τί ζήσαμε μείς από εκείνα τα χρόνια, για να ξέρουμε; Ό,τι ακούσαμε, ό,τι διαβάσαμε, ό,τι είδαμε σε ντοκιμαντέρ, αυτά επαναλαμβάνουμε. Αλλά, ποιός από μας μπορεί να νοιώσει, πώς ακριβώς έζησαν και επιβίωσαν οι πατέρες μας; Είμαι βέβαιος· κανείς.)

²¹ Πηγή: <http://ikivotos.gr/post/3667/h-panagia-strathgos-sto-metwpo-dipla-stoys-stratiwtes> (ανακινήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2017).

Συνέχισε να θαυματοουργεί η αγία Σκέπη τής Θεοτόκου και στα χρόνια της γερμανικής κατοχής, για να δείξει, πως δεν ήταν η αδυναμία των Ιταλών αυτή που προκάλεσε τα θαύματα. Εξίσου συγκλονιστικά είναι τα θαύματα της Παναγιάς και κατά των Γερμανών κι ας πίστευαν εκείνοι, ότι ήταν ανίκητοι. Είπαμε: «Τα ασθενή του κόσμου εξελέξατο ο Θεός, ίνα κατασχύνη τα ισχυρά..., όπως μη καυχήσεται πάσα σαρξ ενώπιον του Θεού.»²² Εξίσου συγκλονιστικά είναι τα θαύματα της Παναγιάς και κατά την γερμανική κατοχή, παρότι κάποια μερίδα του ελληνικού λαού δεν στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων. Όταν πέρασε ο ενθουσιασμός της νίκης στην Αλβανία και ήρθαν οι δύσκολες περιστάσεις τού ανήλεου χειμώνα, της πείνας και του φόβου, τότε, δυστυχώς, ένα μέρος του λαού μας «ήμαρτε, ηνόμισε, ηδίκησε, ενώπιον του Κυρίου, ουδέ συνετήρησε, ουδέ εποίησε καθώς ενετείλω αυτώ»²³. Ο δριμύς χειμών και η πείνα γέννησαν την κλοπή, τον μαυραγοριτισμό και την απόκρυψη των αγαθών με σκοπό το αθέμιτο κέρδος, μάλιστα, σε βάρος των αδυνάτων. Η πείνα οδήγησε στην ηθική εξαθλίωση της νεολαίας, καθώς οι κοπέλες πωλούσαν σώμα και ψυχή με αντάλλαγμα ελάχιστα ψίχουλα ή, κάποτε - κάποτε, με αντάλλαγμα τη «μεγάλη ζωή» κοντά στον κατακτητή. Η έλλειψη των αναγκαίων προς το ζην γέννησε τον φθόνο και, όλοι γνωρίζουμε καλά, ότι όπου φθόνος εκεί και φόνος. Κι από την άλλη πλευρά, ο φόβος τού κατακτητή ή -τραγικό- και το συμφέρον σμίλεψαν στραπίες δωσιλόγων, προδοτών, καταδοτών... Ο γείτονας να προδίδει τον γείτονα, ο φίλος το φίλο, ο αδελφός να πουλά τον αδελφό κατά σάρκα...

Θα πίστευε κανείς, ότι η Θεοτόκος θα έστρεφε αλλού το βλέμμα της, ότι θα αποστρεφόταν έναν λαό, που εξέπεσε από τον Νόμο του Θεού. Αλλά, όπως λέει το κυπριακό άσμα, που ακούσαμε στην αρχή της εκδήλωσης: «Τζαί πάλε ή Κυρία μας, παλ' έσπλαχνίστηκέν μας, άνοιξεν ταίς άγκάλαις της, πουπάνω σέεπασέν μας.» Χαρακτηριστική περίπτωση το θαύμα στον Ορχομενό τής Βοιωτίας.

Κομμάτι 11ο, Δημήτριος Σπαθάρης, Ε' Εξάμηνο:
«Βαβαί τῶν σῶν θαυμασιῶν Ἀγνή! Σὺ γὰρ παραδόξως...»,
γ' Εσπερίον Στιχηρόν Προσόμοιον τῆς Ἀγίας Σκέπης, ἴχος α',

Το ιστορικό των γεγονότων του Ορχομενού της Βοιωτίας έχει, σύντομα, ως εξής:

Στις 8 Σεπτεμβρίου 1943 οι Ιταλοί συνθηκολόγησαν και αποχώρησαν από το συνασπισμό του Άξονα. Ο ιταλικός στρατός μέσα στην πόλη της Λιβαδειάς ξεπερνούσε τους 2.000, ενώ στην πόλη παρέμενε και γερμανική δύναμη. Οι Έλληνες αντιστασιακοί κινήθηκαν τότε προς τη Λειβαδιά, προκειμένου να καταλάβουν τον οπλισμό της ιταλικής φρουράς. Οι Γερμανοί, όταν έμαθαν τις προθέσεις των Ελλήνων, κύκλωσαν και αφοπλίσαν τους Ιταλούς με ένα απόσπασμα τεθωρακισμένων. Οι άντρες τής Βέρμαχτ κατέλαβαν όλα τα νευραλγικά σημεία και έστησαν κανόνια με σκοπό να επιβάλλουν αντίποινα, όπως ήταν η συνηθισμένη τακτική τους. Έτσι, οι γερμανικές περίπολοι προχώρησαν σε συλλήψεις και σε εν ψυχρώ εκτελέσεις σε όλη την πόλη. Το βράδυ της 9ης Σεπτεμβρίου μπαίνουν οι Γερμανοί στον Ορχομενό και

²² Α' Κορινθ., Α', 27, 29.

²³ Εκ του Ειρμού της Ζ' Ωδής των Καταβασιών της Κυριακής των Απόκρεω.

συλλαμβάνουν 600 ομήρους. Ένα τμήμα των Γερμανών μένει στην πόλη, ενώ ένα άλλο με τρία τανκς προχωρεί προς τον Διόνυσο.

Λίγο έξω από τον Ορχομενό είναι χτισμένη η πιο αρχαία Εκκλησία της Βοιωτίας (874 μ.Χ.), αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, **το παλιό Μοναστήρι της Σκριπούς**. Τη νύχτα, ξημερώνοντας Παρασκευή 10 Σεπτεμβρίου 1943, ένα γερμανικό απόσπασμα βρέθηκε κοντά στην εκκλησία της Παναγίας Σκριπούς. Η φάλαγγα προσπέρασε πεντακόσια πενήντα μέτρα το Ναό, όταν ξαφνικά το πρώτο τανκ ακινητοποιήθηκε στη μέση του δρόμου. Το δεύτερο τανκ προσπαθεί να προσπεράσει το πρώτο, αλλά πέφτει σε ένα χαντάκι, ενώ το τρίτο τανκ ακινητοποιείται σε ένα χωράφι, μέσα από το οποίο προσπαθούσε να περάσει. Όπως εξιστόρησε ο επικεφαλής του γερμανικού αποσπάσματος διοικητής Χόφμαν, που ηγείτο της εκκαθαριστικής επιχείρησης, οι Γερμανοί είδαν μπροστά τους μία μεγαλόπρεπη γυναίκα με το χέρι υψωμένο σε στάση απαγορεύσεως. Ο ίδιος μαρτυρεί ότι είδε μπροστά του την Παναγία, να εμποδίζει με το σώμα της την πορεία των τανκς. Η μορφή της Παναγίας κάλυπτε όλο τον ουρανό, σε σημείο που ο ίδιος πάγωσε.

Το πρωί της 10ης Σεπτεμβρίου ο Χόφμαν ζήτησε από τους κατοίκους της περιοχής ένα τρακτέρ, για να ρυμουλκήσει τα τανκς. Τότε συνέβη κάτι άλλο θαυμαστό: Τα βαριά άρματα μετακινήθηκαν από το τρακτέρ στα σπιντόκουτα! Ο διοικητής άρχισε να φωνάζει «θαύμα, θαύμα». Ζήτησε από τους κατοίκους να τον οδηγήσουν στην Εκκλησία. Στη θεομητορική εικόνα του τέμπλου αναγνώρισε τη Γυναίκα, που εμπόδισε τη φάλαγγα να προχωρήσει! Έπεσε αμέσως στα γόνατα και φώναξε με θαυμασμό: «Αυτή η γυναίκα σας έσωσε! Να την τιμάτε και να τη δοξάζετε.» Ο Ορχομενός σώθηκε. Ο Χόφμαν διέταξε να ελευθερωθούν οι 600 μελλοθάνατοι και υποσχέθηκε, ότι η πόλη δεν θα πάθει κανένα κακό ως το τέλος του πολέμου.

Μετά τον πόλεμο, ο Χόφμαν επέστρεψε προσκυνητής στην Παναγία της Σκριπούς, αφιερώνοντας στο Ναό ένα μεγάλο καντήλι και μια εικόνα, που είχε ο ίδιος ζητήσει να φιλοτεχνηθεί με την αναπαράσταση του οράματός του. **Η εικόνα αυτή σώζεται σήμερα στο Ναό σε εικονοστάσι** στο αριστερό κλίτος και **παριστάνει την Παναγία να μπαίνει μπροστά και να σταματάει τα τανκς** και το γερμανικό απόσπασμα.

Η Παναγία της Σκριπούς, εκτός των άλλων ημερομηνιών, εορτάζει και στις 10 Σεπτεμβρίου. Η Εορτή καθιερώθηκε ήδη από το 1944 ως τοπική επίσημη εορτή, οπότε πραγματοποιείται **Λιτανεία της Εικόνας**, στον τόπο όπου ακινητοποιήθηκαν τα τανκς. Κάθε χρόνο, επί πολλά έτη, στις 10 Σεπτεμβρίου, ο Γερμανός αξιωματικός Χόφμαν ερχόταν προσκυνητής στον Ορχομενό, με την οικογένειά του, και ακολουθούσε την περιφορά της Εικόνας, μέχρι το σημείο που ο ίδιος υπέδειξε ότι εμφανίστηκε η Παναγία. Σήμερα στο σημείο αυτό υπάρχει ιερό προσκυνητάρι ²⁴.

Κομμάτι 12ο, Ιωάννης Καρπασινός, Γ' Εξάμηνο:

«Αι δωρεαί της Σκέπης Σου...», Δοξαστικό των Αίνων της Αγίας Σκέπης, ήχος πλ. α'.

²⁴ Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/i-panagia-pou-stamatise-ta-tanks-ton-nazi-ston-orchomeno-to-orama-tou-germanou-axiomatikou-pou-esose-tous-katikous-apo-olokaftoma/> (ανακτήθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2017).

• Επίλογος

Για όλα τα θαυμαστά σημεία της Αγίας Σκέπης τής Υπεραγίας Θεοτόκου κατά τους αγώνες του ελληνικού λαού, όσα ανέφερα σήμερα εδώ και μύρια άλλα, τα οποία είτε κατεγράφησαν από την ιστορία, είτε εχάθησαν στη λήθη του χρόνου, η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας τής Ελλάδος, κατά τη συνεδρία της τής 21ης Οκτωβρίου 1953, απεφάσισε να μεταφερθεί η εορτή της Αγίας Σκέπης, από την 1η Οκτωβρίου, κατά την οποία έγινε το θαύμα τής οράσεως της Βλαχερινίπισσας Θεοτόκου στον Άγιο Ανδρέα τον διά Χριστόν Σαλό, στην 28η Οκτωβρίου και να συνεορτάζεται με την εθνική μας εορτή για τον αγώνα του 1940²⁵.

Σήμερα, 77 χρόνια μετά, εμείς οι σύγχρονοι Έλληνες, ως «Φίλοι Χριστού», οφείλουμε αυτό που έχουμε διδαχθεί· το «εβδομηκοντάκις επτά αφιέναι αμαρτίας»²⁶. Αλλά, άλλο τόσο, οφείλουμε να μη λησμονούμε τις ευεργεσίες τού Αγίου Τριαδικού Θεού και της Αγίας Σκέπης τής Υπεραγίας Θεοτόκου. Για να επιτυγχάνουμε κάτι τέτοιο, θα πρέπει να μελετούμε την ιστορία μας, αλλά και την ιστορία όλης της ανθρωπότητας, όχι μέσω της φιλοσοφίας της ιστορίας, αλλά μέσω της θεολογίας τής ιστορίας. Θα πρέπει να βλέπουμε και να κατανοούμε την ιστορία ως αποτέλεσμα τού «κατ' ευδοκίαν» ή του «κατά παραχώρησιν» θελήματος του Θεού, για την εκπλήρωση του σχεδίου τής Θείας Οικονομίας Του, και ως φαίνεται επιφανειακά, ότι η ιστορία είναι μέρος τού οικονομικού σχεδιασμού τού Μαμωνά.

Σεβασμιώτατοι Άγιοι Αρχιερείς,
σεβαστοί Πατέρες,
αξιότιμοι κ. κ. Συνάδελφοι,
αγαπητοί μου φοιτητές και φοιτήτριες,

«πολλές οι μάστιγες του αμαρτωλού», λέγει ο Ψαλμωδός²⁷ και ο Προφήτης Ησαΐας υποδεικνύει, «κρύψου για λίγο, ίσα - ίσα μέχρι να περάσει η οργή τού Κυρίου»²⁸. Θα είχαμε χαθεί πριν από πολύ - πολύ καιρό για τις αμαρτίες μας, εάν η Παναγία δεν προστάτευε το λαό Της, ιστάμενη ως οντολογική μεσίτρια ενώπιον του Αχράντου Υιού Της στην Βασιλεία Αυτού. Η Δέσποινα Θεοτόκος ως ομίχλη κατακαλύπτει τη γη²⁹ και με το ιερόν Μαφόριον Της σκεπάζει την αμαρτωλή ανθρωπότητα, μέχρι να περάσει η οργή τού Κυρίου. Αυτό έπραξε και στον πόλεμο του '40 και αυτή τη φορά είχε δύο σημαντικούς λόγους να το πράξει: Αφενός, ο ανόσιος τορπιλισμός τού «Έλλη» προσέβαλε το Πανάγιο Πρόσωπό Της· αφετέρου, το ταπεινό και ατιμασμένο Γένος μας ίστατο ενώπιόν Της ικετευτικά, όπως άλλοτε ο διά Χριστόν Σαλός Ανδρέας, και, κατά πως ερμηνεύουν οι Άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας μας, η εθελούσιος σαλότητα, ως ακραία πράξη ταπεινώσεως, συγκινεί βαθύτατα τον Άγιο Τριαδικό Θεό και τους Αγίους Του, φυσικά και την Θεοτόκο.

²⁵ Βλ. Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, *Αι Συνοδικαί Εγκύκλιοι*, τόμ. Β', Αθήνα 1956, σελ. 649.

²⁶ Ματθ., ΙΗ', 21 - 22.

²⁷ Ψαλμός ΛΑ', 10.

²⁸ Ησαΐας, ΚΣΤ', 20.

²⁹ Σειράχ ΚΔ', 3.

Αλήθεια! Χρεωστούμε χάριτας στον Άγιο Ανδρέα τον διά Χριστόν Σαλό, διότι, διά της καθαρότητος της σαλότητός του, φανέρωσε στην Εκκλησία την άγρυπνη μητρική Σκέπη τής Υπεραγίας Θεοτόκου. Αξίζει ο Άγιος τους ευχαριστιακούς μας ύμνους:

Κομμάτι 13ο, Άγγελος Σίμος, Γ΄ Εξάμηνο:
«Τὸν ἐκουσίως κακουχούμενον, πενόμενον...»,
Κοντάκιον Αγίου Ανδρέα διά Χριστόν Σαλού, ήχος πλ. δ΄, κατά το «Τῆ Ὑπερμάχῳ...».

Η εορτή θα κλείσει με έναν τελευταίο ύμνο προς την Θεοτόκο.
Σας ευχαριστώ για την τιμή που μου επιφυλάξατε.

Κομμάτι 14ο, από Χορού:
«Ρόδον το αμάραντον χαίρε η μόνη βλαστήσασα...», ο α΄ Πους και το ομόηχον Κράτημα ομώνυμου οκτώηχου Θεοτοκίου Μαθήματος του Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ήχος α΄.

Κ.Χ.Κ., 27 Οκτωβρίου 2017